

NatuurPlatformZwolle

Secretariaat: p/a Milieuraad Zwolle, Campherbeeklaan 82A 8024 BZ Zwolle Tel: 038-3377342 e: natuurplatformzwolle@milieuraadzwolle.nl

Aan gemeente Zwolle

College van B & W, en Gemeenteraad.

In afschrift aan : Bemog, lokale media, Wijkvereniging Holtenbroek Nu

Onderwerp: Gebiedsvisie Zwartewaterzone- reactie van Milieuraad en Natuurplatform Zwolle (NPZ)

Datum: 1 maart 2020

Geacht college, geachte raad,

Bijgaand ontvangt u onze reactie op de herinrichtingsplannen voor de Zwarte Waterzone bij Holtenbroek. Concrete aanleiding om nu te reageren is het feit dat we het afgelopen halfjaar geconfronteerd zijn met verregaande uitwerkingsplannen van onderdelen van deze gebiedsvisie. Wij hadden aangenomen dat de visie onderdeel zou worden van een integrale afweging in het kader van een omgevingsvisie met daaropvolgend een omgevingsplan voor het gehele Zwolse grondgebied.

We zijn geschrokken van de forse plannen voor bebouwing, met onder andere ook twee zeer hoge flats, juist in een gebied wat daar zowel qua natuur als verdere ruimtelijke randvoorwaarden niet geschikt voor is.

Samengevat is onze conclusie:

- 1– Buitendijkse bebouwing, meer dan in het huidig bestemmingsplan beschreven staat en zeker waar de bebouwing nu gesitueerd is wijzen wij af en achten wij in strijd met alle bestaande vigerende plannen
- 2– Herinrichting van het noordelijk bedrijventerrein, van de Prinses Margriethaven tot aan de Holtenbroekerbrug is gewenst, mogelijk met toevoeging van kleinschalige woonbebouwingen en versterking van de groenstructuur
- 3– Onafhankelijk onderzoek naar natuur en milieuwaarden is noodzakelijk voordat tot planvaststelling overgegaan wordt
- 4– MER-onderzoek verplicht stellen wanneer dit plan onverhoopt gehandhaafd mocht blijven

Dit onderbouwen wij met argumenten uit het huidige bestemmingsplan, met gegevens over de natuur ter plekke en over de rol van het gebied binnen de stedelijke hoofdgroenstructuur, als natuurlijke verbindingzone. En met ruimtelijke argumenten, zoals bijvoorbeeld ook de negatieve effecten van toenemende mobiliteit voor de ruimere omgeving.

We beseffen dat we laat in het proces met een uitvoerige analyse komen, die ingrijpende wijzigingen in de huidige planvorming vraagt. We vragen u toch om dit een serieuze rol te geven, de natuur en de leefbaarheid alsnog een centrale positie te geven in de verdere planvorming.

Natuurlijk zijn we bereid deze reactie ook mondeling toe te lichten.

Met vriendelijke groet,

Namens Natuurplatform Zwolle, Milieuraad Zwolle
Hans de Graad (voorzitter)

Onderwerp: Gebiedsvisie Zwartewaterzone

Betreft: reactie van Milieuraad en Natuurplatform Zwolle (NPZ)

Datum: 1 maart 2020

Vooraf

Het visie document Zwartewaterzone is gedateerd op 5 december 2018 en op enig moment aan de Milieuraad en het NPZ toegezonden (zonder begeleidend schrijven over proces en vermelding van sluitingstermijn van reactie). Mogelijk is het ontbreken daarvan een reden dat er door de Milieuraad niet vroegtijdig uit eigen beweging gereageerd is op deze gebiedsvisie.

Concrete aanleiding om alsnog te reageren is het feit dat we het afgelopen halfjaar geconfronteerd zijn met verregaande uitwerkingsplannen van onderdelen van deze gebiedsvisie. Wij hadden aangenomen dat de visie onderdeel zou worden van een integrale afweging in het kader van een omgevingsvisie met daaropvolgend een omgevingsplan voor het gehele Zwolse grondgebied.

Dat blijkt onjuist te zijn, er wordt nu al aan een stedenbouwkundig plan voor de Zwarte waterzone gewerkt en aan de concrete uitwerking van een deel van het gebied.

In de raadsvergadering van jan.2019 waar de gebiedsvisie is vastgesteld is door de wethouder toegezegd dat in het stedenbouwkundige plan alle risicofactoren nader worden uitgewerkt en dat ook maatregelen op het gebied van mobiliteit, de relatie met de hoofdgroenstructuur en de gevolgen voor de ecologische waarden nader zullen worden beschreven.

Wij gaan ervan uit dat die toezegging nagekomen wordt en plaatsvindt via onafhankelijk openbaar onderzoek

Wij zouden het op prijs stellen wanneer de Milieuraad en de Natuurorganisaties daarbij betrokken worden. Tot nu toe is dat niet gebeurd.

Structuurplan/bestemmingsplan

Procedureel en inhoudelijk zetten we grote vraagtekens bij de gang van zaken tot nu toe.

Zolang de Omgevingswet niet in werking getreden is, is de Wet Ruimtelijke Ordening, en voor Zwolle het structuurplan van 2008/2020 en voor dit gebied het bestemmingsplan Holtenbroek van 2010 van kracht inclusief alle daaruit voortvloeiende procesvereisten.

We hebben zowel het structuurplan als ook het bestemmingsplan erbij gepakt, en beide documenten met waardering voor de inhoud gelezen.

Zo lezen we in het structuurplan¹ dat *“de rivieren en uiterwaarden, de Groen Vingers die reiken tot de Binnenstad en Landschapsvizieren die doorlopen tot omliggende buurtschappen gewaardeerde en belangrijke kenmerken zijn, waarmee Zwolle in 2005 verkozen is tot groenste stad van Nederland en in 2006 tot Groenste stad van Europa. Een belangrijke ambitie is dit GroenBlauwe netwerk uit te bouwen tot een robuust stelsel van structuurgroen en water in de stad en verderop in dezelfde paragraaf ‘het natuurlijk watersysteem zal zo min mogelijk worden beïnvloed en het watersysteem zal zo veel mogelijk in zijn natuurlijke toestand worden teruggebracht...Om de uiterwaarden te kunnen gebruiken voor de afvoer van water en sediment zijn de mogelijkheden voor bebouwing en beplanting beperkt.’*

In het bestemmingsplan²

‘Het structuurgroen bestaat hoofdzakelijk uit de groene randen van de wijk. Allereerst in de dijkzone langs het Zwarte Water. Dit is het meest oorspronkelijke landschap van Holtenbroek en bestaat uit smalle uiterwaarden met plaatselijke vegetatie die de vroegere natuurwaarden van het gebied weerspiegelen: rietveldjes, natte graslanden en wilgenstruweel. In de uiterwaarden liggen behalve de gronden van de wijkboerderij ook een jachthaven, een passantenhaven en bedrijventerrein.

1 Paragraaf 4.4 GroenBlauwe stad & Ommeland onder 4.4.1 over de versterking van het GroenBlauwenetwerk

2 Bestemmingsplan is gedateerd 2010 en er wordt aangegeven, dat het plan een conserverend karakter heeft. Het aangehaalde citaat staat op blz. 20 onder de paragraaf: Groenstructuur (cursief en vetgedrukt door Milieuraad)

Op die plekken zou de groenstructuur verder moeten worden ontwikkeld. De continuïteit van het water en het begeleidende rivieroevermilieu van riet en wilgen is essentieel, evenals de periodieke overstroming van de uiterwaarden (potentieel Kievitsbloemengrasland). De aangrenzende binnendijkse groengebieden versterken het structuurgroen. Hier ligt de wijkboerderij en enkele andere groenvoorzieningen. De dijk is een belangrijke recreatieve route, en fungeert tevens als langzaamverkeersroute tussen Stadshagen en de binnenstad'

*'In het Noorden van de wijk Holtenbroek ligt ten oosten van het Zwarte Water een natuurgebied. Dit gebied bestaat uit een buitendijks en een binnendijks gedeelte. Het buitendijkse gedeelte bestaat voornamelijk uit rietland (overjarig riet) en maakt onderdeel uit van een groter natuurgebied dat zich aan de andere zijde van de Mastenbroekerbrug voortzet in het Natura 2000 gebied Uiterwaarden van het Zwarte Water en de Overijsselse Vecht. Het binnendijkse deel bestaat voornamelijk uit natte graslanden en twee doorbraakkolkjes. Het natuur gebied is leefgebied voor enkele broedvogelsoorten van moeras- en rietland, en voor plantensoorten van natte hooilanden (echte koekoeksbloem, Dotterbloem, Rietorchis). Net buiten het plangebied gelegen uiterwaardengebied ten noorden van de Mastenbroekerbrug heeft een speciale beschermingszone in het kader van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn (Natura 2000 gebieden). Dat betekent dat hiervoor de Natuurbeschermingswet van toepassing is. Effecten op deze gebieden (**ook van buitenaf**) mogen de instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar brengen.'*³

Ook hebben we de Beleidsuitgangspunten van het Zwolse groenbeleid nageslagen en vinden daar het volgende:⁴

Stedelijke hoofdgroenstructuur (HGS)

Definitie: "De stedelijke hoofdgroenstructuur bestaat uit een samenstel van groenelementen die tezamen een betekenis hebben voor de stad als geheel. Water maakt er veelal een onlosmakelijk onderdeel van uit. Deze hoofdgroenstructuur moet stevig genoeg zijn om duurzaam in stand te worden gehouden. Hij zal meerdere functies vervullen, zal natuurwaarden in zich bergen en zal duidelijk herkenbaar zijn in de stad. Groen en water behoren tot de stedelijke hoofdgroenstructuur als zij een functie vervullen in één of meer van de volgende verbanden:

- *het draagt ruimtelijk of functioneel bij aan een min of meer aaneengesloten netwerk;*
- *het is op stedelijk niveau in belangrijke mate structuur – en identiteit bepalend;*
- *het behoort op stedelijk niveau tot de belangrijkste recreatieve gebruikruimtes;*
- *het begeleidt een recreatieve hoofdroute;*
- *het heeft een belangrijke betekenis voor de stedelijke ecologische structuur;*
- *het draagt in belangrijke mate bij aan de leefbaarheid van de stad."*

De visie is dat de stedelijke hoofdgroenstructuur in de toekomst in essentie overeind moet worden gehouden, omdat dat van belang is voor de stad als geheel.

Er wordt een terughoudend beleid gevoerd met het toevoegen van nieuwe bebouwing binnen de stedelijke hoofdgroenstructuur. Initiatieven worden getoetst aan de groene functies die de stedelijke hoofdgroenstructuur ter plaatse moet vervullen.

On dubbelzinnig een eenduidig wat er in de vigerende plannen staat.

Omgevingsvisie

De afgelopen jaren is door het College een proces in gang gezet ter voorbereiding van de nieuwe Omgevingswetgeving om zo te komen tot een eerst een stedelijke omgevingsvisie, die daarna moet uitmonden in een omgevingsplan, vergelijkbaar met de structuurplannen zoals in de Wet Ruimtelijke Ordening voorgeschreven staan.

Het lijkt in de plannen die tot nu toe voorliggen alsof Zwolle voor een andere koers kiest, dan vastgelegd in structuurplan 2020: stedelijke verdichting, overloop randstad met daaraan gekoppeld extra ophoging van het woningbouwprogramma (meer dan op grond van de Primos prognose eerder aangenomen was), ruim baan voor toeristen, de 'beste' willen zijn vooral kwantitatief en niet kwalitatief verwoord.

De laatste keer dat de Milieuraad (ongevraagd) inbreng geleverd heeft op het proces rond de totstandkoming van de omgevingsvisie was in de zomer van 2019 met het uitbrengen van een zienswijze over de Reikwijdte MER-Omgevingsvisie.

In de inleiding op deze zienswijze hebben wij aangegeven dat de voorliggende concept-omgevingsvisie tot stand gekomen is in een ander tijdsgewricht dan waarin we ons nu bevinden. Door het klimaatakkoord van Parijs, de klimaatplannen van de regering, de aangekondigde deelplannen van de Gemeente Zwolle met betrekking tot klimaat, energie, water, groen, wonen etc., de stikstofuitspraak van de raad van state, de veranderde accenten in de laatste concept nationale omgevingsvisie (NOVI) is het naar onze mening noodzakelijk dat de Gemeente Zwolle moet reageren op die veranderde omstandigheden. Dat vraagt om heroverweging.

3 Op blz. 22 onder het kopje Natuurbeschermingswet

4 Groenbeleidsplan (GBP)1998, blz. 39 uit Actualisatie Groenbeleid 2015-2025

Het roer moet om!

De Milieuraad/Natuurorganisaties dringen aan om de ambities, wensen, doelstellingen die in de concept omgevingsvisie staan te herijken en van uitvoeringsplannen te voorzien, die vervolgens in samenhang met elkaar tot een plan gesmeed moeten worden. Alleen ambities formuleren is te weinig, zeker waar de verschillende ambities, zoals ze nu verwoord zijn, wel eens strijdig met elkaar zouden kunnen zijn. Er zullen duidelijke keuzes gemaakt moeten worden, wat ons betreft met het expliciet benoemen van de natuur- en milieuwaarden.

Het vigerende structuurplan zou in deze veranderde omgeving een prima fundament kunnen zijn, om de omgevingsvisie voor de komende decennia vorm en inhoud te geven. Wij sluiten daarbij onze ogen niet voor de nieuwe opgaven die er liggen en die kansen bieden, maar ook problemen kunnen veroorzaken.

Wat zou er mooier zijn dan de ambitie te hebben om met trots de GroenBlauwe identiteit stevig neer te zetten en als uitgangspunt te nemen voor een rustige stedelijkheid. Misschien is dat afwijkende beeld van andere middelgrote steden wel de kracht en daardoor de aantrekkingskracht van Zwolle en zouden die waarden gekoesterd en nader uitgewerkt moeten worden. Vanuit dat perspectief kijken wij, Milieuraad en Natuurorganisaties, naar de voorliggende plannen en maken we ons zorgen.

Zwarte Waterzone

Behoud en versterking natuurwaarden

De Milieuraad en natuurorganisaties zijn van mening dat wanneer in de concept omgevingsvisie gesteld wordt dat de Zwolse natuurwaarden behouden en versterkt moeten worden, dat er dan duidelijk gemaakt moet worden middels afzonderlijk onderzoek wat die natuurwaarden zijn en wat behoud en versterking concreet voor het Zwols grondgebied betekent.

Er moet daadwerkelijk, zichtbaar en uitvoerbaar geleverd worden.

Dat geldt voor het stedelijk omgevingsplan als geheel, maar ook voor ieder deelgebied.

Er moet bij ingrijpende plannen onafhankelijk onderzoek plaatsvinden naar wat de natuur- en milieuwaarden van het gebied zijn en wat de gevolgen zijn van ingrepen die afwijken van structuurplan, bestemmingsplan en groenbeleidsplan. Dat niet alleen, er zal ook overtuigend moeten worden aangetoond wat de noodzaak van omvangrijke ingrepen zijn.

Dat geldt zeker voor de gebiedsvisie Zwartewaterzone. Onderzoeken over wat de ecologische waarden zijn en welke schade er bij verandering van de voorgenomen plannen zal gaan ontstaan.

Wij zijn niet direct betrokken geweest bij de planvorming rond de Zwarte Waterzone, noch in het voortraject, noch in de uitwerking die nu aan de orde is.

We hebben helaas ook geen enkel onafhankelijk onderzoeksrapport aangetroffen, ook niet via digitaal spoorwerk. Voor de oordeelsvorming zijn die onderzoeken van wezenlijk belang.

We vinden het noodzakelijk dat het stedenbouwkundig plan rond de Zwarte Water zone voorzien wordt van een onderzoeksrapport over de natuur- en milieuwaarden (ecologische waarden) van het gebied en dat er daarnaast een Milieueffectrapportage (MER) wordt gemaakt. Het is niet onwaarschijnlijk dat het Pfas besluit nog gevolgen heeft voor de planontwikkeling in dit gebied.

De uiterwaarden van Zwarte Water en Vecht behoren immers tot de uitlopers van het Natura 2000 gebieden en vallen daardoor indirect onder het Pfas-besluit. Ook 'ruimte voor de rivier' en opvang van het water zal duurzaam moeten zijn, dat wil zeggen bestendig voor meer dan 100 jaar. Een watertoets zal ongetwijfeld door het waterschap en Rijkswaterstaat vereist worden.

Wij gaan ervan dat dat rapport ook openbaar is. Niet het aantal geplande woningen moet de noodzaak voor een MER-rapportage bepalen, maar de ingrijpende verandering tov de juridisch leidende plannen en daarin vooral de buitendijkse ligging en aanzienlijke buitendijkse bebouwing.

In de gebiedsvisie wordt verondersteld dat buitendijkse bebouwing van het zwarte Waterfront een daadwerkelijke bijdrage levert aan een onderscheidend, innovatief en aantrekkelijk Zwolse woon- en leefmilieu. Wij zetten daar grote vraagtekens bij en zouden de omgekeerde stelling willen verdedigen: niet buitendijks bouwen, maar groen en water zijn essentieel voor het welzijn en de gezondheid van mens, dier en natuur versterken het woonmilieu op loopafstand. Door de voorgenomen bebouwing wordt de wijk Holtzenbroek gedeeltelijk afgesloten van het Zwarte Water. De bebouwingshoogte van beide hoogbouwappartementencomplexen van 16 en 14 verdiepingen gerekend van dijkhoogte (3.5-4 m) rijst ver boven de bestaande bebouwing uit zoals nu uit de tekeningen valt op te maken.

Deze omgekeerde stelling wordt onderschreven in de vigerende plannen en vinden we ook terug in landelijke richtlijnen en actuele discussies.

In het ruimtelijk beleid in Zwolle zijn de groene en blauwe vingers vele decennia medebepalend geweest in de planvorming, zie vigerend structuurplan. Daar waar niet alleen de mens zijn stempel drukt op de kwaliteit van de leefomgeving maar ook ruimte is voor flora en fauna, voor natuur en natuurbeleving in betrekkelijke rust.

Het is dan ook zeer de vraag of de beleving van het water voor de mens, de inwoners, de stedeling omhooggaat, wanneer er zoveel meer activiteiten gaan plaatsvinden, laat staan hoogbouwwoonbebouwing. Woonbebouwing, horeca en geprivatiseerde leisure leiden eerder tot privatisering van het openbare groen en de waterkant dan tot wat genoemd wordt de veronderstelde kwaliteitsslag in ruimtelijk, functioneel en sociaaleconomisch opzicht.

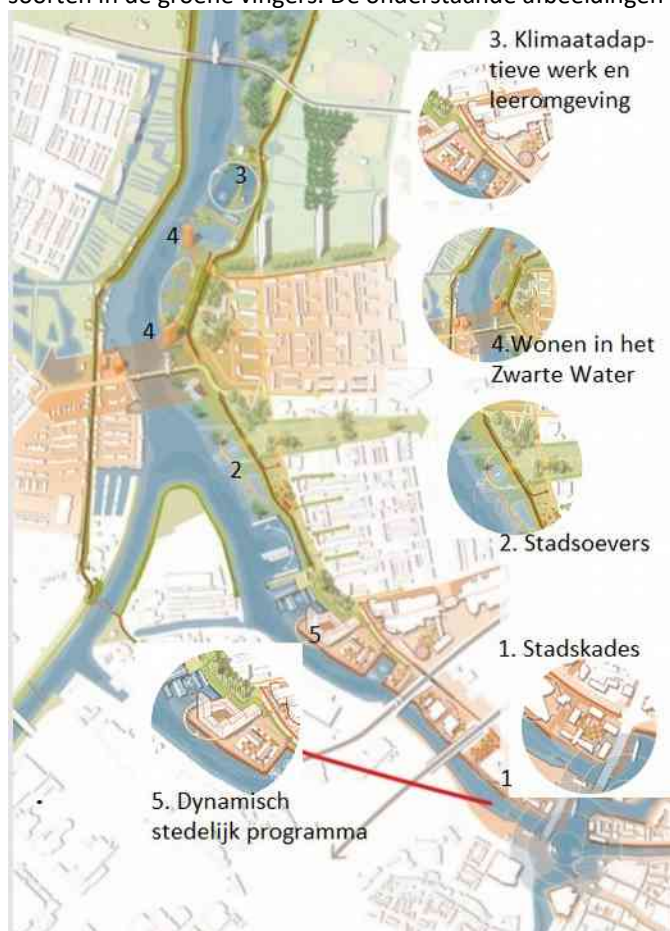
Hoogbouw van deze omvang aan de waterkant past bij de identiteit van Rotterdam, maar niet bij die van Zwolle.

Koester je eigen GroenBlauwe ruimtelijke identiteit!

De Zwartewaterzone maakt deel uit van de hoofdgroenstructuur van Zwolle. In de gebiedsvisie Zwartewaterzone wordt daar wel melding van gemaakt, maar zonder inventarisatie van de bestaande ecologische waarden. Er wordt ook weinig gezegd over de ecologische basisvoorwaarden die noodzakelijk zijn voor een gezonde en duurzame stad. De meekoppelkansen en de meerwaarden die gecreëerd moeten worden om het verlies aan biodiversiteit⁵ goed te maken worden eveneens buiten beschouwing gelaten. Geen meerwaarde dus voor de ecologische habitat van planten en dieren (en daarmee ook voor het welzijn van de mens). Er wordt voorbijgegaan aan de onderlinge relaties en ketens in de leefgebieden. In de visie worden delen van het gebied sectoraal, lokaal gepland zonder het effect op het grote geheel te bespreken.

De onderstaande figuur toont de barrières in de hoofdgroenstructuur (groene vinger) in het gebied van het Zwarte Water die wij voorzien als de ontwikkelingen conform de gebiedsvisie gaan plaatsvinden. De Zwolse groene vingers zijn fundamenteel aangewezen als zones die de natuur het stedelijk gebied inbrengen – die een levende verbinding vormen tussen landelijk gebied en stedelijk gebied waarin flora en fauna zich kunnen verplaatsen. Dit is een existentiële voorwaarde voor het duurzaam voortbestaan van biodiversiteit in onze stad.

Biodiversiteit is de variatie van ecosystemen (leefgebieden), aantal (onder)soorten en genen. Zonder verbindingen met grotere gebieden met een grote diversiteit is het voortbestaan van soorten in afgesneden pockets niet mogelijk. De ontwikkelingen die nu geprojecteerd worden in de zone van het Zwarte Water gaan volgens ons diverse barrières vormen voor de migratie van soorten in de groene vingers. De onderstaande afbeeldingen illustreren de blokkades die door de plannen worden opgeworpen.

= Barrière in een ecologische verbindingzone.

Samenvatting van de plekken waar het Natuurplatform Zwolle knelpunten voorziet wanneer de ontwikkelingen genoemd in de Gebiedsvisie Zwartewaterzone als zodanig worden uitgewerkt.

Opmerkingen bij paragrafen uit de visie:

Paragraaf 2.2

In de beschrijving “Het Zwarte Water - rivier in het landschap” op pagina 17 staan de inzichten van de (hoge) natuurwaarden beschreven – onderdeel van Natura 2000 en natuurgebied zowel binnen- als buitendijks. Deze inzichten lijken op zichzelf te staan. Alleen bij de dijkversterking vanuit het Hoogwaterbeschermingsplan wordt ingezet op versterking van de natuurwaarden. Er worden geen bedreigingen genoemd, die wel aan de orde zijn.

5 Hoofddoel van [Deltaplan Biodiversiteit](#)herstel: méér biodiversiteit realiseren.

5

Aan het Natuurplatform Zwolle nemen deel:

Zwolle Groenstad • IVN afd Zwolle • KNNV afd Zwolle • Bijenvereniging Zwolle • Avifauna Zwolle • Milieuraad Zwolle

Bij “Rivier in de stad” op pagina 18 wordt de “natuurlijke” kwaliteit benoemd in relatie met belevings- en gebruikswaarde voor bewoners en recreanten. De ecologische waarden worden beoordeeld op basis van de waarde die sommige mensen (meningen verschillen) eraan zouden kunnen geven en niet op grond van de eigen intrinsieke waarde van de natuur.

Bij “Inzichten” op pagina 19 wordt wel gezegd dat de oevers en parken belangrijk zijn voor de waterhuishouding en biodiversiteit van het stedelijk gebied. Hoe dit zich verhoudt met de zone als hoofdgroenstructuur wordt niet duidelijk omschreven. Laat staan dat beargumenteerd wordt waarom van het beleid wordt afgeweken zoals geformuleerd staat in het structuurplan dat de mogelijkheden voor bebouwing in de uiterwaarden zoveel mogelijk beperkt moet worden.

Verandering van opvatting kan en is niet bij voorbaat ongewenst, maar dan wel beargumenteerd en zodanig dat bij de afweging van belangen de onderscheiden deelbelangen benoemd en onderzocht zijn.

Paragraaf 2.3

In deze beschrijving ligt het accent op het waterlandschap en de dijk als dragende structuur in relatie tot stedelijke elementen. *“Om de symbiose tussen stad en landschap te verbeteren worden grenzen opnieuw georganiseerd, niet als barrière, maar als gradiënt!”* blz. 24

Als hiermee wordt bedoeld: het toevoegen van stedelijke voorziening (bouwvolume) in de groene hoofdgroenstructuur, dan wordt de plank misgeslagen. Er is geen sprake van verloop, maar van intensivering van fysieke componenten en dynamiek ten koste van groene ruimte en (relatieve) rust.

Dat er stedenbouwkundig verschillende opvattingen over dit onderwerp bestaan, moge blijken uit het feit dat van Emden⁶ verantwoordelijk stedenbouwkundige voor de eerste naoorlogse nieuwbouwwijk in Zwolle, Holtenbroek, een andere opvatting had over de relatie tussen wijk, groen en water. In het bestemmingsplan staat het in de historische terugblik als volgt omschreven: *‘Belangrijk uitgangspunt in het stedenbouwkundig plan voor Holtenbroek was om de nieuw opkomende maatschappij te laten profiteren van licht, lucht en open groene ruimte.’*

Paragraaf 2.5

Locatie 1. Stadskades; toegankelijkheid en uitnodigend. Deze locatie is in de huidige situatie al een soort bottleneck in de groene verbindingzone met de binnenstad. De ruimte voor groen die hier genoemd wordt moet substantieel zijn om de flora en fauna wettelijk te kunnen laten migreren tussen buitengebied en het stadshart.

Locatie 2. Stadsoevers: natuurlijk en biodivers. Dit is de enige plek in de gebiedsvisie waar specifiek benoemd wordt dat er grote biodiversiteit aanwezig is. En dat de ecologische functie behouden en versterkt dient te worden. Echter ook dat het gebied aantrekkelijk moet zijn om er als mens te komen en te zijn. Dan moet er een zeer zorgvuldige inrichting van het gebied gerealiseerd worden zodat de aanwezige, zeer waardevolle flora en fauna niet verstoord wordt. Bovendien is het de vraag of het uitzicht op een hoge woontoren vanuit een hoogbouwflat aan de Palestrinalaan je liefste wens als mens is.

Locatie 3 en 4. Klimaat-adaptieve werk- en leeromgeving. Door de kentering van toevoegen van woon- en werkfuncties zal de dynamiek en intensiever gebruik van de leefomgeving een bedreiging vormen voor voldoende ruimte en verbindingen voor flora en fauna. Het toevoegen van hoge bebouwing beïnvloedt eveneens het (micro-)klimaat van de directe omgeving (wind, schaduw). Het verlies van groene ruimte betekent vermindering van voedselaanbod en nestgelegenheid voor dieren. Zonder insecten zijn er bijvoorbeeld veel minder vogels. Natuur-inclusief bouwen werkt alleen als aan de andere voorwaarden is voldaan. Bovendien wordt de waterkant daardoor geprivatiseerd en in beslag genomen door horeca, wonen en ‘vermarkt’ leisure. De vrije rustige ruimte verdwijnt daardoor achter de horizon van de bebouwing en is niet meer van iedereen.

Locatie 5 en punt 6. Dynamisch stedelijk programma. Letterlijk staat er: Langs het Zwarte Water wordt het steeds drukker. Genoemde stedelijke functies vormen een ruimtelijke invulling die op gespannen voet staat met een ecologische leefomgeving waarin flora en fauna kunnen bestaan en zich voortbewegen. Op dit punt, aansluitend op Locatie 1 bevindt zich al een versteende bottleneck. Het is een grote zoektocht om hier toch de kwaliteit van de groene vinger als verbindinggebied te versterken. Cruiseschepen en hotels passen daar niet in.

Punt 7 en 8. Intensivering van het grondgebruik door verkeer en parkeren (in relatie met bouwen) betekent een kostbaar verlies van oppervlakte aan groene ruimte en veel meer verkeersbewegingen. Ook dit aspect zal een negatief effect hebben op de ecologische kwaliteiten en natuurwaarden. Hoe kan dit plaatsvinden terwijl we ook de biodiversiteit in de stad willen versterken?

Punt 9. Veilig en gezond woon- en werkgebied. Niet alleen voor de mens, maar ook voor plant en dier. Dat is een fundamentele voorwaarde én kwaliteit van de ‘gezonde stad’. Bewegen en ontmoeten is niet exclusief voor mensen, beweging en ontmoeten

⁶ Nationaal en internationaal zeer gewaardeerde Joods- Nederlandse architect en stedenbouwkundige. Verantwoordelijk voor structuurplankeuze voor stadsuitbreiding richting het Noorden: Holtenbroek met een strakke CIAM-verkaveling gecombineerd met een groen assenkruis bij de opbouw van het gebied.

is ook een voorwaarde voor het voortbestaan van planten en dieren. Gezondheid van mens en dier is onlosmakelijk verbonden met de intrinsieke waarden van de natuur: schoonheid, rust, verwondering, ontspanning, inspiratie, culturele identiteit. Gezondheid ontstaat niet door stapelen van stenen, maar door een weloverwogen keuze van functies op de juiste plek in de stad en het ommeland.

De opvatting in deze paragraaf op blz 62 stevig neergezet dat het ontwerpen van de wijkgedachte heeft geleid tot onderling van elkaar gescheiden wijken en dat we dat denken moeten loslaten roept bij ons vraagtekens op. Het is een niet onderbouwde stelling, die hier gebruikt wordt om een stedelijke bebouwing langs het Zwarte Water te legitimeren.

De aardigste woonwijken/buurtten in Zwolle zouden wel eens die wijken kunnen zijn waar sprake is van een buurtcultuur.

Conclusie

1. Buitendijkse bebouwing, meer dan in het huidig bestemmingsplan beschreven staat en zeker waar de bebouwing nu gesitueerd is wijzen wij af en achten wij in strijd met alle bestaande vigerende plannen
2. Herinrichting van het noordelijk bedrijventerrein, van de Prinses Margriethaven tot aan de Holtenbroekerbrug is gewenst, mogelijk met toevoeging van kleinschalige woonbebouwingen en versterking van de groenstructuur
3. Onafhankelijk onderzoek naar natuur en milieuwaarden is noodzakelijk voordat tot planvaststelling overgegaan wordt
4. MER-onderzoek verplicht stellen wanneer dit plan onverhoopt gehandhaafd mocht blijven

Bijlage 1: een voorbeeld van eigen onderzoek naar de natuurwaarden

Onlangs heeft Ecogroen B.V. in samenwerking met vele Zwolse vrijwilligers onder andere weer de uiterwaarden van het Zwarte Water geïnventariseerd op natuurwaarden. Dit rapport laat het belang van deze regio zien. Soorten als de bever, otter, hermelijn, wezel en de dwergmuis komen bijvoorbeeld juist in dit gebied (en enkele andere regio's in Zwolle) voor. Ook de gewone dwergvleermuis, de meervleermuis en in mindere mate de laatvlieger en ruige dwergvleermuis zijn soorten die geregeld in de Zwartewaterzone vastgesteld worden. Bovendien genieten alle vleermuissoorten in ons land bescherming onder de Wet natuurbescherming en dit er zeker goed voor deze (en vele anderen) te worden gezorgd als het gaat om de instandhouding van populaties. Binnen de groep van de broedvogels vormt de Zwartewaterzone een belangrijk gebied voor onder andere de appelvink, de blauwborst, de bosrietzanger, en brandgans (Zwartewaterzone in 2018 enige vindplaats van nest/territorium). In 2018 was het gebied ook de enige vastgestelde vindplaats van de Cetti's zanger. Ook een broedpaar van de wintertaling werd tijdens het onderzoek alleen in de Zwartewaterzone vastgesteld. De doodaars werd in het onderzoek van Ecogroen ook in dit gebied gevonden. Daarnaast werd die soort voorheen alleen op twee andere plekken in de stad gezien. Ook de Zwolse ijsvogels houden zich vooral in de Zwartewaterzone op. Van de kleine bonte specht zijn in het onderzoek van Ecogroen maar twee territoria vastgesteld, waaronder één in de Zwartewaterzone. Ook waarnemingen van waterral zijn in de Zwartewaterzone vastgesteld. En futen, grauwe ganzen, grote Canadese ganzen, grote bonte spechten en grasmussen komen geregeld in het gebied voor, maar deze soorten worden op meerdere plekken in de stad veelvuldig aangetroffen. Broedende grauwe vliegenvanger, kuifeenden en krakeenden komen ook geregeld in deze zone voor (meer vindplaatsen dan elders in de stad). De bergeend schijnt ook in het gebied te broeden. De nachtegaal is ook een soort die zich binnen de door Ecogroen onderzochte gebieden ook vooral ophoudt in de Zwartewaterzone. Ook voor roofvogels zoals de boomvalk, havik, sperwer en de buizerd en uilen zoals de ransuil biedt de Zwartewaterzone ruimte voor territoria.

Voor wat betreft het onderzoek naar vissen werd alleen in de Zwartewaterzone een grote populatie alvers gevonden. De soort werd niet gezien in de andere onderzoeksgebieden in de stad. Ook de bittervoorn, paling, het vetje en de kleine modderkruiper komen in deze regio in groten getale voor. Van alle onderzoeksterreinen werd de winde ook vooral in de Zwartewaterzone gezien.

Als we kijken naar de dagvlinders dan is de Zwartewaterzone een belangrijk gebied voor: bont zandooijje, groot dikkopje, icarus-blauwtje en de kleine vuurvlinder.

Bij de libellen zijn in de Zwartewaterzone vooral de volgende soorten aanwezig: bandheidelibel, bruine korenbout, bruine winterjuffer, glassnijder, koraaljuffer, sierlijke witsnuitlibel, vroege glazenmaker, en de vuurlibel.

Voor de sprinkhanen is het gebied van belang voor de moerassprinkhaan en sikkelsprinkhaan.

In het rapport van Ecogroen worden ook diverse inrichtings- en beheermaatregelen aangedragen om soorten te stimuleren. Voor de Zwartewaterzone spreekt men daar over de fasering van maaibeheer van graslanden, gebieden ophogen, creëren van broedplaatsen, betreding van terreinen door mensen ontmoedigen, aanleg van plas-drassituaties/opzetten waterpeil en het toepassen van mozaiekbeheer.

Tot slot nog even een klein experiment:

Aantal keren dat een bepaalde zoekterm gevonden is in de gebiedsvisie:

Natuurgebied	2 hits
Natuur	1 hits
Natuurlijk	6 hits
Natuurlijke	10 hits
Biodiversiteit	2 hits
Planten	0 hits
Beplanting	1 hit
Dieren	0 hits
Dier	0 hits
Groen	10 hits

Totaal aantal woorden in de gebiedsvisie: 10.717.

Bovenstaande zoektermen vormen slechts 0,3% van alle gebruikte woorden. Hieruit blijkt wel hoe belangrijk de natuur in de gebiedsvisie is.